

Vergaderjaar 1987–1988 Nr. 227b

20 370

Regels met betrekking tot de oprichting van de naamloze vennootschap PTT Nederland NV (Machtigingswet PTT Nederland NV)

MEMORIE VAN ANTWOORD

13 september 1988

Inhoud

§ 1. Algemeen	2
1.1. Inleidende opmerkingen	2
1.2. Staat als aandeelhouder van PTT Nederland NV	5
1.3. Financiële aspecten	6
1.4. Splitsing ondernemingsfunctie en openbare nutsfunctie op het terrein van de telecommunicatie	8
1.5. Spreidingstaakstelling PTT Nederland NV	9
1.6. De ontwerp-statuten	10
1.7. Overlegorganen	10
§ 2. Artikelsgewijze beantwoording	12

§ 1. Algemeen

1.1. Inleidende opmerkingen

Met belangstelling hebben beide ondergetekenden kennis genomen van de vragen en opmerkingen in het voorlopig verslag. Zij geven aanleiding tot de volgende reactie.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen nog eens aandacht voor de nieuwe rechtsvorm van de PTT, te weten een structuur-NV. Was er geen andere rechtsvorm denkbaar geweest en waarom is niet gekozen voor een rechtspersoon sui generis dan wel een staatsbedrijf met gewijzigde regelgeving, zo vroegen deze leden.

In theorie zijn andere varianten, met name de door de P.v.d.A.-fractie genoemde, denkbaar. Dat zou echter in vergelijking met de gekozen aansluiting bij de algemeen wettelijke regeling inzake de structuur-NV een te lange en onnodig gecompliceerde weg zijn geweest. Ter zake verwezen zij naar de uiteenzetting in het kabinetsstandpunt over het rapport van de Commissie Steenbergen (kamerstukken II 1985/1986, 17 370, nr. 31, paragraaf 3.1.1 blz. 12 t/m 15).

De leden van de P.v.d.A.-fractie wezen voorts nog op de passage in de memorie van toelichting waar wordt gesteld dat aan het wetsvoorstel geen dereguleringsaspecten zijn verbonden. Zij hadden echter geconstateerd dat de verzelfstandiging van de PTT met veel nieuwe regelgeving gepaard ging, hetgeen hen de vraag ontlokte of het kabinet aan het privatiseringsbeleid een hogere prioriteit geeft dan aan het streven naar deregulering.

Bovenstaande conclusie kan en mag naar het oordeel van beide ondergetekenden uit de desbetreffende passage niet worden getrokken.

In de eerste plaats dient bedacht te worden dat deregulering en privatisering uiteenlopende beleidsdoelstellingen zijn, elk van een eigen aard en strekking, waarvan realisering niet altijd zal samengaan.

In de tweede plaats dient bedacht te worden dat aan het onderhavige wetsvoorstel naar zijn aard geen dereguleringsaspecten zijn verbonden. Immers dit wetsvoorstel, een enkele uitzondering daargelaten, schaft een bestaand complex van publiekrechtelijke regels af en stelt daarvoor geen nieuwe in de plaats.

In de memorie van toelichting bij de ontwerp-Postwet en die bij de ontwerp-Wet op de telecommunicatievoorzieningen zijn de dereguleringsaspecten van die beide wetsvoorstellen getoetst en toegelicht. In dit verband zij verwezen naar paragraaf 2 van de memorie van toelichting bij de ontwerp-Postwet en naar paragraaf 4 van de memorie van toelichting bij de ontwerp-Wet op de telecommunicatievoorzieningen. Aldaar is de aard en de noodzaak van de wijziging van de wetgeving betreffende de post en de telecommunicatie beknopt beschreven en vervolgens getoetst aan de dereguleringsaspecten.

De leden van de C.D.A.-fractie en van de V.V.D.-fractie vroegen nadere informatie over de wijze waarop de PTT werkt aan de sociale en mentale «transformatie» van ambtenaren bij een staatsbedrijf naar werknemers bij een private, commerciële marktgerichte en klantvriendelijke onderneming.

In de eerste plaats zij opgemerkt dat er geen sprake is van een volstrekt nieuw fenomeen. Al jaren heeft de PTT in substantiële mate te maken met activiteiten die in concurrentie met anderen op de markt worden verricht. Een bedrijfsmatige- en klantvriendelijke oriëntatie is dus niet nieuw en ook los van de verzelfstandiging geboden.

Daarnaast zijn sedert 1985 allerlei organisatorische maatregelen genomen (als context waarbinnen het individu werkt) om de PTT nog

adequater voor te bereiden om commercieel te opereren in een concurrerende markt. In dit verband kunnen de volgende aspecten genoemd worden:

- Een organisatiestructuur, afgestemd op de markt. Zo zijn er bijvoorbeeld bij PTT-Telecommunicatie 5 Business Areas ingesteld die elk voor zich resultaatverantwoordelijk zijn voor het rendement van de verschillende produkt-marktcombinaties.

- Aan het personeel met klanten-contacten worden verkoopopleidingen gegeven.

- Met grote regelmaat worden sales-trainees opgeleid.

- Voor commerciële topposities worden hooggekwalificeerde personen van buiten het bedrijf aangetrokken.

Voorts is zeer veel aandacht besteed aan de interne communicatie via alle denkbare middelen (bedrijfsbladen, video-journaal, informatienummers enz. enz.).

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen een beschouwing over de plaats van de PTT Nederland NV in het perspectief van algemeen maatschappelijke en inzonderheid technologische ontwikkelingen, alsmede van haar taak, functie en concurrentievermogen in de zich aandienende informatiemaatschappij. Daarbij ware tevens aandacht te besteden aan de vraag in hoeverre de verzelfstandiging van de PTT-Telecommunicatie een (partieel) antwoord is op het rapport Zegveld.

Technologische veranderingen hebben nieuwe vormen van informatie-overdracht mogelijk gemaakt. Wie de expeditie-knooppunten van het postbedrijf van nu vergelijkt met die van 10 jaar geleden, ziet een sprong in codeer- en sorteertechniek van een handmatig naar een in hoge mate gemechaniseerd en geautomatiseerd proces. De mogelijkheden daarvan zijn nog lang niet uitgeput en laten een begin van verwevenheid in het vervoersproces zien met dat van telecommunicatie door computerisering en gedeeltelijk elektronische transmissie.

De prijs/prestatieverhouding in de digitale transmissie- en schakeltechniek bij telecommunicatie hebben toepassing van glasvezel en digitale schakeling in de hogere netvlakken economisch verantwoord gemaakt. In datzelfde perspectief is de ontwikkeling naar het Integrated Services Digital Network (ISDN) en een geschakeld breedbandnetwerk (dat gelijktijdig transport van telefoon, data en videosignaal mogelijk maakt) te plaatsen.

De enorme verbetering in de prijs/prestatie-verhouding in computers heeft een snelle penetratie van personal computers in bedrijven, instellingen en zelfs bij particulieren mogelijk gemaakt. Datzelfde is het geval bij modems en fax-apparaten. Daarmee is de basis gelegd voor de ontwikkeling van nieuwe faciliteiten in de infrastructuur en de randapparatuur en de ontwikkeling van nieuwe diensten die gebruik maken van de bestaande transportdiensten.

Een zo snelle toename en verbreding van het aanbod leidt tot het manifest worden van een latente vraag naar communicatie tussen mensen onderling, tussen mensen en computers en tussen computers onderling. Nieuwe markten komen tot ontwikkeling, nieuwe marktsegmenten ontstaan. De enorme investeringen dwingen fabrikanten tot schaalvergroting. Telecommunicatie (telefoon-, telex-, data-, en TV-transmissie), de groei in de luchtvaart en mede daardoor afnemende handelsbelemmeringen maken opereren op wereldschaal mogelijk en door genoemde schaalvergroting noodzakelijk.

Tegelijkertijd zijn er maatschappelijke ontwikkelingen van individualisering die de verscheidenheid en de onvoorspelbaarheid van de vraag doen toenemen. Het bedrijfsleven moet daardoor sneller en slagvaardiger reageren, waarmee de vraag naar een logistiek-op-maat (Post) en

meer mogelijkheden in telecommunicatie toeneemt. Diezelfde schaalvergroting is anderzijds slechts mogelijk door standaardisatie en een groot bereik van de infrastructuren.

Er is een maatschappelijk belang bij moderne infrastructuren voor post en telecommunicatie, die voor iedere gezins- en bedrijfshuishouding in Nederland toegankelijk moeten zijn tegen betaalbare tarieven die voor gelijke diensten overal hetzelfde zijn. Dat is in een klein land als Nederland slechts mogelijk door één bedrijf deze verplichtingen te geven en daarvoor ook bepaalde exclusieve rechten te verlenen, teneinde deze verplichtingen ook te kunnen nakomen.

Wat is nu de plaats van de PTT Nederland NV in dit perspectief? De opgaven waarvoor het bedrijf wordt gesteld, zowel in de beschermde concessie-activiteiten als in de activiteiten in volle concurrentie, vergen een overeenkomstige bedrijfsvoering zoals in het volledig particuliere bedrijf. Marktgericht en slagvaardig opereren vergt een eigen rechtspersoonlijkheid, marktconforme arbeidsvoorwaarden, financiering en bedrijfsvoering. Dat biedt PTT Nederland NV tevens de mogelijkheden om op de door de nieuwe telecommunicatiewetgeving geliberaliseerde markten voldoende concurrentievermogen te ontwikkelen.

Het rapport Zegveld behandelt een deel van de technologische ontwikkelingen op het hiervoor beschreven telecommunicatiegebied. De verzelfstandiging biedt PTT Nederland NV en haar dochterondernemingen aanzienlijk meer mogelijkheden tot samenwerking met, deelname in of overname van ondernemingen. In het licht van het Regeringsstandpunt Zegveld (kamerstukken II 20 497, nrs. 1 en 2) dat de wenselijkheid van integratie van de lokale infrastructuren onderschrijft, betekenen deze toegenomen mogelijkheden tegelijkertijd een verruiming van de mogelijkheden om tot een flexibele en op de lokale situatie toegesneden oplossing voor de integratie te komen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen welke aanzetten het PTT-bedrijf heeft gegeven om een belangrijke rol te spelen bij de verdere uitbouw van het informatie- en telecommunicatietechnologiebeleid in Nederland.

Uit het voorgaande blijkt dat de PTT de marktgerichtheid en slagvaardigheid van haar organisatie reeds aanzienlijk heeft vergroot. Naast de bijdrage in het praktisch opereren op de markt, blijven de bijdragen in de tal van nationale en internationale gremia. Bovendien zal haar rol in voornoemd beleid zichtbaar worden in het meerjarenbeleid op het concessie-terrein, waarover de PTT jaarlijks zal rapporteren. Er wordt overigens nog op gewezen dat zowel de in te stellen Raad van Advies voor post en telecommunicatie, als de gevormde hoofddirectie Telecommunicatie en Post op het departement van Verkeer en Waterstaat eveneens aan de verdere uitbouw van voornoemd beleid zullen bijdragen.

De V.V.D.-fractie stelde ook nog een vraag of op enig ogenblik is overwogen Telecommunicatie en Post afzonderlijk te verzelfstandigen, zoals bij voorbeeld in het Verenigd Koninkrijk. Zij vroeg ook naar inzicht in de overwegingen en oogmerken bij de keuze voor een aantal vennootschappen, overkoepeld door een houdstermaatschappij. Welke is de toegevoegde waarde van deze houdstermaatschappij en wat zijn de synergetische voordelen ervan, zo vroegen deze leden.

Zowel de commissie Steenbergen als de vaste Commissie van Verkeer en Waterstaat in de Tweede Kamer hebben zich onder andere door oriëntatie in het buitenland in het vraagstuk van al of niet gesplitst verzelfstandigen verdiept. De commissie Steenbergen en de Tweede Kamer hebben vervolgens vastgesteld dat er in de Nederlandse situatie geen argumenten voor splitsing zijn. In de landen met gesplitste post- en telecommunicatiebedrijven is dat veelal lang geleden gebeurd of nooit anders geweest. Recente discussies worden vaak ingegeven door grote

verliezen in het postbedrijf, welke verliezen men niet langer ten laste van het telecommunicatiebedrijf wil brengen, nu de investeringslasten sterk toenemen. De neiging bij de politiek en de vakbeweging om een structureel verliesgevend postbedrijf te verzelfstandigen is daarbij gering. In Nederland is dat niet aan de orde. Het postbedrijf kent weliswaar geen ruime marges, maar is rendabel te exploiteren.

Om desalniettemin een afglijden naar een structureel verliesgevende situatie te voorkomen, heeft de commissie Steenbergen al gepleit voor een structuur met afzonderlijke dochtervennootschappen. Dat vormt een extra stimulans voor een blijvend positief resultaat van elke dochter. Het past ook heel goed in de nieuwe besturingsfilosofie van de PTT om met resultaatsverantwoordelijke eenheden te werken. De voordelen van deze organisatiewijze zijn ook bij andere ondernemingen onderkend. Het is dan echter wel belangrijk ook de voordelen van de eenheid in het concernverband te bereiken. PTT opereert op de markt voor het transport van informatie en alles wat daarmee verwant is.

Voor informatietransport worden uiteenlopende technologieën gebruikt die elkaar ten dele vervangen. Een onderneming die de hele markt bedient, de veranderingen in de vraag kent en alle technologieën beheerst, heeft een sterke uitgangspositie om optimaal in te kunnen spelen op ontwikkelingen in de markt en de technologie. Voeg daar de kracht en de bekendheid van de naam «PTT» aan toe (voor een Nederlander is de PTT: PTT) en de voordelen voor de medewerkers van één arbeidsvoorwaardenpakket en de mogelijkheid van een afwisselende en uitdagende loopbaan in één onderneming.

Daarnaast zijn er de voordelen die ook voor grote gediversificeerde ondernemingen gelden, zoals betere financieringsmogelijkheden, een financieel weerstandsvermogen, het kweken en houden van een goed kader en een steviger uitgangspositie in uiteenlopende situaties.

De toegevoegde waarde van de «moeder» PTT Nederland NV is gelegen in het zeker stellen van de hiervoor beschreven voordelen van de eenheid in het concernverband. Zij voert het strategisch beleid voor de onderneming als geheel en zet de kaders voor het strategisch beleid van de werkmaatschappijen. Zij is de concessiehouder en legt in dat kader verantwoording af aan de overheid. Zij sluit de c.a.o. af, opereert op de kapitaalmarkt en is de bank van haar dochters. Het (mobiele) topkader is in dienst van de NV. Tenslotte dient bedacht te worden dat PTT Nederland NV de contacten onderhoudt met de «omgeving» van het concern. De dochters onderhouden uiteraard de contacten met de markt.

1.2. Staat als aandeelhouder van PTT Nederland NV

De leden van de fractie van het C.D.A. stelden nog een vraag over de positie van de Staten-Generaal bij een eventuele vervreemding door PTT Nederland NV van haar aandelen in PTT Post BV en PTT Telecommunicatie BV.

Dienaangaande wordt het volgende opgemerkt. Op grond van artikel 4, eerste lid, van het gewijzigde wetsvoorstel dient de Staten-Generaal tevoren schriftelijk op de hoogte te worden gesteld van een voornemen tot gehele of gedeeltelijke vervreemding van de deelneming van de Staat in PTT Nederland NV. De mate van betrokkenheid van het parlement bij de besluitvorming over en de uitvoering van een dergelijk voornemen, vindt haar regeling in artikel 4, tweede en derde lid. Artikel 4 is bij amendement, ingediend door de leden Van Gelder en Koetje (kamerstukken II 1987-1988, 20 370, nr. 18), in het wetsvoorstel opgenomen. Dit amendement strekte er toe de rol van het parlement bij vervreemding van aandelen in PTT Nederland NV te regelen.

Ter voorkoming van misverstanden zij er echter op gewezen dat van

een parlementaire goedkeuring als in de taakstelling bedoeld slechts sprake is indien één der kamers van oordeel is dat een vervreemding een voorafgaande wettelijke machtiging behoeft (vgl. artikel 4, derde lid).

Het desbetreffende amendement had niet tevens tot strekking de rol van het parlement te regelen ten aanzien van vervreemding (door PTT Nederland NV) van de aandelen in PTT Post BV en PTT Telecommunicatie BV. Een dergelijke strekking zou naar het oordeel van beide ondergetekenden ook slecht passen in het gehele wettelijke kader waarbinnen de verzelfstandiging van de PTT haar beslag krijgt.

In dit verband wordt ter verduidelijking nog op het volgende gewezen. In artikel 5 van het gewijzigde wetsvoorstel wordt PTT Nederland NV aangewezen als houder van de concessie op – kort gezegd – het terrein van de post en de telecommunicatie. Niettegenstaande de bevoegdheid van PTT Nederland NV de uitvoering van de concessie op te dragen aan een dochtermaatschappij (vgl. artikel 4 van het gewijzigd voorstel van de Postwet en artikel 11 van het gewijzigd voorstel van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen), blijft PTT Nederland NV als houder van bedoelde concessie jegens de overheid verantwoordelijk voor de uitvoering van de concessie. Voor de overheid is derhalve niet de dochtermaatschappij, doch de houder van de concessie het aanspreekpunt.

Tijdens de mondelinge behandeling van het onderhavige wetsvoorstel in de Tweede Kamer bleek de wens tot betrokkenheid bij vervreemding van de staatsaandelen, gelet op de belangrijke openbare nutstaken van de PTT op het terrein van de post en de telecommunicatie.

Deze overheidsinvloed komt, zoals hierboven nog eens kort is uiteengezet, tot uitdrukking in de verhouding tussen de overheid en PTT Nederland NV, als houder van de desbetreffende concessies.

Volledigheidshalve zij er nogmaals op gewezen dat het toezicht van de overheid dient plaats te vinden in het kader van de concessieregeling op het terrein van de post en de telecommunicatie. In dit verband zij verder verwezen naar het gestelde in paragraaf 1.3 (blz. 5) van de memorie van antwoord aan de Tweede kamer en paragraaf 1.2 van de nota naar aanleiding van het eindverslag (blz. 4).

Overigens dient nog bedacht te worden dat vervreemding van aandelen in PTT Post BV en PTT Telecommunicatie BV met een aantal waarborgen is omkleed. Immers krachtens artikel 9, tweede lid, onder c en slot, van de ontwerp-statuten van PTT Nederland NV behoeven besluiten van de raad van bestuur tot vervreemding van aandelen in PTT Telecommunicatie BV en PTT Post BV, de voorafgaande goedkeuring van zowel de raad van commissarissen als de algemene vergadering.

1.3. Financiële aspecten

De leden van de fracties van het C.D.A., de P.v.d.A. en de V.V.D. stelden nog enkele nadere vragen over de financiële aspecten met betrekking tot de verzelfstandiging van het Staatsbedrijf der PTT.

Deze vragen hadden voor een belangrijk deel betrekking op onderwerpen ten aanzien van de financiële startpositie van PTT Nederland NV, zoals het eigen vermogen, de investeringscapaciteit, de leningsmodaliteiten en de dividenduitkering. Op deze en nog enkele andere vragen wordt hieronder nader ingegaan.

In de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer en de nota naar aanleiding van het eindverslag is uitvoerig ingegaan op de financiële startpositie van het bedrijf en is een indicatieve concept-openingsbalans opgenomen. Voor de gehanteerde basisprincipes wordt verwezen naar de financiële paragrafen in de voorgaande kamerstukken.

Momenteel vindt met de externe accountant overleg plaats ter verdere voorbereiding van de openingsbalans. Deze zal overigens eerst in mei

1989 onder toepassing van de bij de inbrengbeschrijving gehanteerde principes definitief kunnen worden vastgesteld. Het overleg met de accountant is nog niet zover gevorderd dat het thans zinvol is om met een bijgestelde raming van de eerder gegeven indicatieve concept-openingsbalans te komen. Uitgangspunt bij het overleg met de accountant is dat de openingsbalans een gezonde en verantwoorde startpositie van PTT Nederland NV mogelijk moet maken. Daarbij is onder meer van belang dat een voorziening voor bedrijfseconomische risico's zal worden opgenomen. In dit verband zij verwezen naar de nota naar aanleiding van het eindverslag (kamerstukken II 1987-1988, 20 370, nr. 10, blz. 7). Gezien deze uitgangspunten zal de openingsbalans dan ook in beginsel een voldoende basis bieden om de noodzakelijke investeringen te kunnen verrichten.

De financiële consequenties van de af te sluiten c.a.o.'s zullen naar verwachting ongeveer overeenkomen met de ramingen zoals deze in de eerdere analyses zijn meegenomen en leiden vermoedelijk niet tot een aanpassing.

De investeringen welke in de toekomst benodigd zijn in verband met de conclusies en aanbevelingen van de Commissie Zegveld, vallen buiten de structurele verhoging van het investeringsniveau met f 500 mln. Deze investeringen zullen echter in de eerstkomende jaren beperkt zijn; een ander speelt eerst op de wat langere termijn. Overigens is hierover eerst een afgerond oordeel mogelijk indien de behandeling van het kabinetsstandpunt inzake de problematiek is afgerond; hierover vindt momenteel nog overleg plaats met de Tweede Kamer.

Naar aanleiding van een desbetreffende vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie kan worden opgemerkt dat tussen de beide ondergetekenden in beginsel overeenstemming is bereikt over de leningsmodaliteiten. De leningscontracten zullen ter toetsing van de juridische formulering nog aan de notaris worden voorgelegd.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen naar de omzet- en winstprognoses voor de komende jaren. Voorts vroegen zij naar de beleidsvoornemens met betrekking tot de winsthouding, terwijl de leden van de fractie van het C.D.A. nog een aantal vragen stelden over het te voeren dividend-beleid in relatie tot de marktconformiteit. Op deze vragen wordt hieronder achtereenvolgens nader ingegaan.

De winstprognoses welke ten grondslag liggen aan de analyses, zoals die in de voorgaande kamerstukken zijn aangegeven, komen uit op ruim f 1 mld. voor 1989 en circa f 1,2 mld. voor 1990 en 1991 (dit is de winst voor de uitkering van dividend). De groei van de omzet is in de voornoemde analyses geraamd op ongeveer 2% per jaar.

Voor het primaire dividend zal in de statuten van PTT Nederland NV een marktconform percentage worden opgenomen, hetgeen betekent dat het (nog vast te stellen) primaire dividend van beperkte omvang zal zijn. Het primaire dividend zal bij normale winstgevendheid lager zijn dan het uiteindelijk uit te keren totale dividend. Het primaire dividendpercentage is nog niet vastgesteld, mede omdat het van beperkte betekenis is voor de hoogte van de totale dividendumuitkering.

Voor de hoogte van de totale dividendumuitkering aan de Staat is van belang dat als basis van artikel 25 van de ontwerp-statuten de Staat als aandeelhouder van PTT Nederland NV de bevoegdheid heeft om zich (maximaal) 50% van de winst te laten uitkeren. Een hogere winstuitkering is slechts mogelijk indien de raad van bestuur, onder goedkeuring van de raad van commissarissen, besluit minder dan 50% van de totale jaarwinst te reserveren.

Uiteraard kan de algemene vergadering op voorstel van de raad van bestuur besluiten, bij voorbeeld indien het bedrijfsbelang van PTT

Nederland NV meer winsthouding wenselijk maakt, tot een lagere dividend-uitkering dan de maximaal toegestane 50%.

De hoogte van de dividenduitkering zal steeds worden bepaald aan de hand van de concrete bedrijfsresultaten en de ontwikkeling van de financiële positie van PTT Nederland NV. Gegeven de statutaire bepalingen is het hierdoor mogelijk een marktconform dividendbeleid te voeren.

Gezien het voorgaande en gelet op de toenemende (internationale) concurrentie waarmee PTT Nederland NV ongetwijfeld te maken krijgt, alsmede de forse investeringen die noodzakelijk zijn – hetgeen immers één van de redenen is voor de verzelfstandiging van de PTT – valt niet aan te nemen dat het zogenaamde Averch Johnstoneffect (neiging tot overmatige kapitaalintensiteit) zich zal voordoen.

Naar aanleiding van de vraag naar het voorkomen van een financiële verwevenheid tussen – kort samengevat – activiteiten welke de PTT buiten en die welke de PTT in concurrentie met derden verricht, wordt het volgende opgemerkt. Ten aanzien van de activiteiten op het terrein van de telecommunicatie is aan deze vraag uitvoerig aandacht besteed in het kader van de splitsing tussen de ondernemingsfunctie en de openbare nutsfunctie. Ter zake wordt met name verwezen naar paragraaf 1.6 van de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer, alsmede naar paragraaf 1.5 van de nota naar aanleiding van het eindverslag. Over de activiteiten welke PTT-Post in danwel buiten concurrentie met derden verricht, is aan deze kwestie aandacht besteed in paragraaf 3 (naar aanleiding van vragen van de leden van de C.D.A.-fractie over het voorkomen van kruissubsidies) van de memorie van antwoord bij de ontwerp-Postwet.

Naar aanleiding van een desbetreffende vraag van de leden van de V.V.D.-fractie, wordt opgemerkt dat thans niet is aan te geven wanneer de aandelen van PTT Nederland NV in aanmerking zouden kunnen komen voor een notering aan de Amsterdamse Effectenbeurs.

Een beursnotering zou onder andere denkbaar zijn indien PTT Nederland NV haar eigen vermogen zou willen versterken en de Staat hierin niet zou kunnen of willen voorzien. Naar aanleiding van een discussie ter zake in de Tweede Kamer is met de PTT afgesproken dat indien nodig door de PTT een voorstel kan worden ingediend tot conversie in aandelen, zulks tot een bedrag van maximaal f 750 mln. aan achtergestelde leningen. Het aanvragen van een beursnotering zou ook aan de orde kunnen komen in het kader van de besluitvorming inzake eventuele (gedeeltelijke) verkoop van de staatsaandelen in PTT Nederland NV.

De afschrijvingen op de vaste activa vinden in beginsel plaats op basis van vervangingswaarde. De te verwachten cash-flow zal niet toereikend zijn voor de financiering van de vlottende en vaste activa. Additionele financiering zal plaats vinden via het aantrekken van kort en langlopend vreemd vermogen op de geldmarkt en de kapitaalmarkt. Het uitzetten en aantrekken van financiële middelen wordt uitgevoerd door de Concern Treasury van PTT Nederland NV. De financiële stromen zullen worden verwerkt middels een interne rekening-courant tussen de holding en de werkmaatschappijen. De centrale financiering zal tegen marktconforme rentevergoeding geschieden, waardoor geen kruissubsidiëring zal plaatsvinden.

1.4. Splitsing ondernemingsfunctie en openbare nutsfunctie op het terrein van de telecommunicatie

De leden van de fracties van het C.D.A. en de P.v.d.A. stelden nog enkele vragen over de in het wetsvoorstel opgenomen opdracht tot

juridische splitsing van de ondernemingsfuncties en de openbare nutsfunctie op het terrein van de telecommunicatie.

Zo wezen de leden van de P..d.A.-fractie op de overwegingen welke ten grondslag lagen aan het door de Tweede Kamer aanvaarde amendement, ingediend door de leden Schutte en J. T. van den Berg (kamerstukken II 1987-1988, 20 370, nr. 31) dat heeft geleid tot aanvulling van artikel 2, vijfde lid, van het wetsvoorstel.

In de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer is reeds aangegeven dat de principiële doelstelling van splitsing is het scheppen van voldoende waarborgen tegen verholde kruissubsidies tussen de concessie en de niet-concessie-functie, dit om concurrentie-valsing op het terrein van de zogenaamde tele-informatiediensten en de randapparatuur te vermijden. Een financiële scheiding werd door de belanghebbende organisaties uit het bedrijfsleven een onvoldoende waarborg geacht. Om deze redenen is uitgesproken dat een juridische splitsing op termijn zal plaatsvinden.

Mede tegen de achtergrond van het voorgaande wil de eerste ondergetekende er op wijzen dat naar het oordeel aan de geamendeerde wetsbepaling niet de betekenis mag worden gegeven dat de beslissing tot splitsing van het telecommunicatiebedrijf eigenlijk pas na evaluatie genomen mag worden.

De betekenis welke aan (het geamendeerde) artikel 2, vijfde lid, moet worden gegeven, is deze dat de splitsingsopdracht bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel een gegeven is. Zoals uiteengezet in (onder andere) paragraaf 1.6 van de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer en paragraaf 1.5 van de nota naar aanleiding van het eindverslag, wordt door de splitsingsopdracht en de daaraan verbonden termijn duidelijkheid geschapen.

In de memorie van toelichting is aangegeven dat er ter zake behoefte bestaat aan een voortgangsrapportage, opdat eventuele knelpunten bij de uitvoering van de splitsingsopdracht tijdig kunnen worden onderkend. Ook tegen deze achtergrond bezien kan niet worden ingestemd met de conclusie dat de beslissing tot splitsing en de uitvoering van de daarmee verband houdende reorganisatie pas aan de orde is na de evaluatie waarop in de vraagstelling werd gedoeld.

Onderkend moet worden dat splitsing geen doel maar een middel is. De resultaten van de evaluatie zullen mede de vraag moeten beantwoorden of hier het goede middel is gekozen om het doel, te weten het vermijden van de hierboven bedoelde concurrentievalsing, op een adequate manier te bereiken.

In verband met de splitsingsopdracht en de daarachter liggende doelstelling, stelden de leden van de C.D.A.-fractie nog de vraag of binnen een fiscale eenheid verliesgevendende activiteiten in de ene sector toch worden gesubsidieerd door de winstgevendende sector.

Het creëren van een zogenaamde fiscale eenheid biedt voordelen in die zin dat aldus de (fiscale) aangiftewerkzaamheden kunnen worden beperkt en vereenvoudigd. De fiscale eenheid biedt eveneens betere mogelijkheden tot (fiscale) verliescompensatie.

Elk concern dat voldoet aan de daarvoor geldende criteria, kan van deze faciliteiten gebruik maken. Deze faciliteiten onderscheiden zich echter duidelijk van de geldstromen die tengevolge van kruissubsidies zouden ontstaan. Tegen deze achtergrond bezien kan dan ook niet gesteld worden dat een fiscale eenheid de mogelijkheid opent tot het verstrekken van (verholde) kruissubsidies.

1.5. *Spreidingstaakstelling PTT Nederland NV*

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden nog de vraag of welke wijze

uitvoering wordt gegeven aan de motie van het lid Koetje c.s. (kamerstukken II 1987-1988, 20 370, nr. 23), betreffende het opnemen van waarborgen in de ontwerp-statuten ten aanzien van de spreidingstaakstelling van PTT Nederland NV.

Dienaangaande wordt opgemerkt dat de Kamer tijdig voor de openbare behandeling per brief zal worden geïnformeerd over de in deze motie aan de orde gestelde kwestie.

1.6. *De ontwerp-statuten*

Naar aanleiding van de vragen van de leden van de C.D.A.-fractie omtrent de in artikel 9, eerste lid, letter A, sub d en e, van de ontwerp-statuten van PTT Nederland NV neergelegde goedkeuringsbevoegdheid van de raad van commissarissen wordt het volgende opgemerkt.

De in de vraagstelling bedoelde elementen, te weten «ingrijpende betekenis» en «ingrijpend vergroten of verminderen van zulk een deelneming» komen overeen met die in artikel 164, eerste lid, onder d en e, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Laatstbedoelde bepalingen dragen een dwingend-rechterlijk karakter. De term «ingrijpend» in bovenbedoelde wettelijke regeling is een open norm. Het is bovendien een relatief begrip dat (bijvoorbeeld) in artikel 164, eerste lid, onder d, in sterke mate is gekoppeld aan (in casu) de aard en omvang van de samenwerking. In de praktijk leveren deze bepalingen echter weinig problemen op aangezien de besluitvorming in een raad van bestuur, met name in de hier bedoelde gevallen, van tevoren pleegt te worden afgestemd met de opvattingen van de raad van commissarissen ter zake.

Overigens dient in dit verband bedacht te worden dat de raad van bestuur krachtens artikel 141 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek tijdig aan de raad van commissarissen de gegevens dient te verschaffen die deze voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.

De vraag wie beoordeelt of er dan niet sprake is van een «ingrijpendheid» als in de vraagstelling bedoeld, is als zodanig niet eenvoudig te beantwoorden. Voor zover bekend levert de wettelijke terminologie in de praktijk echter weinig problemen op, omdat doorgaans tijdig – zoals hierboven uiteengezet – een consultatie van de raad van commissarissen zal plaatsvinden.

Indien er verschil van mening tussen de raad van bestuur en de raad van commissarissen ontstaat omtrent de vraag of besluiten als hierbedoeld al dan niet de goedkeuring van de raad behoeven, zal de raad van bestuur niet gemakkelijk tegen de mening van de raad van commissarissen ingaan. Zulks vloeit voort uit de positie van de raad van commissarissen in de structuur-NV.

1.7. *Overlegorganen*

Er werd nog een aantal vragen gesteld over het overlegorgaan. De leden van de C.D.A.-fractie merkten op dat in artikel 5, tweede lid, onder b, van het herziene voorstel van de Postwet gesproken wordt over een afzonderlijk overlegorgaan. Zij vroegen zich af waarom van de conclusie van de behandeling in de Tweede Kamer, namelijk dat er één overlegorgaan ingesteld zou worden met twee kamers, is afgeweken.

Voorts vroegen zij zich af of in geval van twee overlegorganen gedacht moet worden aan één voorzitter of aan twee verschillende voorzitters.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen verder in het voorlopig verslag naar aanleiding van de ontwerp-Wet op de telecommunicatievoorzieningen een nadere toelichting op de brief van de Minister van Verkeer en Waterstaat van 11 december 1987 aan de voorzitter van de Tweede Kamer. In deze brief staat aangegeven dat het overlegorgaan niet voor

de oprichting van PTT Nederland NV kan worden ingesteld, doch dat reeds vanaf medio '88 op informele wijze met het overlegorgaan zal worden gestart.

De leden van de fractie van de V.V.D. vroegen welke richtlijnen de minister krachtens artikel 8, tweede lid, onder c, van de ontwerp-wet op de telecommunicatievoorzieningen zich inzake het overlegorgaan voorstelt en welke omvang en samenstelling van het overlegorgaan men voor ogen heeft. Voorts vroegen deze leden zich af hoe het overlegorgaan zich verhoudt tot de PTT-kamers.

Naar aanleiding van deze vragen wordt het volgende opgemerkt. Zowel in artikel 5, tweede lid, onder b, van de ontwerp-Postwet als in artikel 8, tweede lid, onder c, van de ontwerp-Wet op de telecommunicatievoorzieningen wordt thans gesproken over een afzonderlijk overlegorgaan. Er zal derhalve een overlegorgaan komen voor zowel de aangelegenheden van algemene aard en landelijke strekking betreffende het vervoer van postzendingen, als voor aangelegenheden van algemene aard en landelijke strekking welke betrekking hebben op de taken, bedoeld in artikel 8, tweede lid, onder a en b, van de ontwerp-Wet op de telecommunicatievoorzieningen. Door het aannemen van de amendementen, ingediend door het lid De Visser c.s. (kamerstukken II 1987/1988, 20 371, nr. 12) en het lid Van Gelder c.s. (kamerstukken II 1987/1988, 20 369, nr. 24), heeft de Tweede Kamer als haar oordeel uitgesproken dat er twee afzonderlijke overlegorganen moeten komen, in plaats van één overlegorgaan met twee kamers.

Voor beide overlegorganen zal dezelfde voorzitter worden aangewezen, zodat gecombineerd vergaderen over gemeenschappelijke onderwerpen op eenvoudige wijze is te realiseren. De eerste ondergetekende heeft de voorzitter van de Tweede Kamer bij brief d.d. 8 september 1988 inmiddels medegedeeld dat de heer J. C. Th. van der Doef bereid is gevonden het voorzitterschap van beide overlegorganen op zich te nemen.

Het overleg kan nu op korte termijn op informele wijze worden opgestart. De overlegorganen zullen formeel echter niet eerder van start kunnen gaan dan na de oprichting van PTT Nederland NV. De overlegorganen moeten immers op grond van de in de concessie gegeven richtlijnen door de houder van de concessie worden ingesteld. Teneinde tegemoet te komen aan de van diverse zijden geuite wens om het overleg tussen de PTT en belanghebbenden eerder op te starten, is in genoemde brief toegezegd om, voorafgaand aan de formele instelling van het overlegorgaan, dit overleg op informele wijze gestalte te geven.

In de beide voorontwerpen van de algemene richtlijnen, verbonden aan de PTT Nederland NV verleende concessies (kamerstukken II 1987-1988, 20 371, nr. 3, bijlage II en kamerstukken II 1987-1988, 20 369, nr. 3, bijlage III) worden in paragraaf 8 aan de houder van de concessie richtlijnen gegeven met betrekking tot hem door hem te voeren overleg. Daarin wordt onder meer aangegeven welke samenstelling de overlegorganen moet hebben: een representatieve vertegenwoordiging van organisaties van consumenten, grootgebruikers, waaronder de overheid, leveranciers, importeurs en fabrikanten van apparatuur, aanbieders van diensten, werkgevers, werknemers en een vertegenwoordiging uit de kring van regionale overlegorganen.

Op welke wijze het regionaal overleg moet worden georganiseerd zal door de overlegorganen binnen een jaar worden bepaald. Als zodanig zullen voorshands de PTT-kamers blijven functioneren.

De hierboven voorgestelde samenstelling zal naar verwachting leiden tot een omvang van circa 15 leden voor het overlegorgaan PTT-Post en circa 20 leden voor het overlegorgaan PTT-Telecommunicatie.

§ 2. Artikelsgewijze beantwoording

Artikel 2, vijfde lid

De naar aanleiding van deze bepaling gestelde nadere vragen zijn beantwoord in paragraaf 1.4 van deze memorie.

Artikel 2, zesde lid

In de artikelsgewijze toelichting van deze memorie van antwoord aan de Tweede Kamer is de bereidheid uitgesproken de vertegenwoordiging van het personeel te horen over de voorgenomen benoeming van de leden van de eerste raad van commissarissen.

Tijdens de op 8 september 1988 gehouden overlegvergadering met de Bijzondere Commissie bij de PTT (BC), is de BC over de kabinetsvoornemens ter zake gehoord.

Per brief van 8 september 1988 is inmiddels de voorzitter van de Tweede Kamer ingelicht over de per 1 januari 1989 in functie tredende commissarissen van PTT Nederland NV.

Artikel 28

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen om een uiteenzetting over taak, omvang en samenstelling van de Raad van Advies inzake post en telecommunicatie.

Zoals tijdens de openbare behandeling van dit wetsvoorstel is benadrukt, zal voor de externe advisering op het terrein van post en telecommunicatie de hierbedoelde raad als afzonderlijk extern adviesorgaan van de regering worden ingesteld en werkzaam zijn.

Om te bereiken dat de nieuwe raad gelijktijdig met de opheffing van de PTT-raad haar werkzaamheden kan aanvangen, zal de instelling en regeling van de raad voorlopig bij koninklijk besluit geschieden. De regeling in dat besluit van de taak, omvang en samenstelling van de raad zal geschieden conform de voorgestelde regeling ter zake in het voorontwerp opgenomen in bijlage V van de memorie van toelichting bij het onderhavige wetsvoorstel.

Het ligt in het voornemen te bevorderen dat het voorstel voor het hierbedoelde besluit op korte termijn ter advisering aan de Raad van State zal worden toegezonden.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
N. Smit-Kroes

De Minister van Financiën,
H. O. C. R. Ruding